

Tuomioistuinvirasto

Oikeusministeriön kannanotto tuomioistuinlaitoksen tilinpäätöksestä vuodelta 2023

Oikeusministeriö antaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:n mukaisen perustellun kannanottonsa tuomioistuinlaitoksen vuoden 2023 tilinpäätöksestä.

Tilinpäätöskannanoton perustana ovat viraston tilinpäätös, joka sisältää toimintakertomuksen, sekä siitä annettu valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus.

Ministeriön yleisarvio tuomioistuinlaitoksen tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on hyvä. Tuomioistuinlaitos on saavuttanut tulossopimuksessa vuodelle 2023 asetetut tulostavoitteet pääosin.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Kokonaisuutena tarkastellen tuomioistuinlaitoksen tuloksellisuudessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vuonna 2023 Tuomioistuinvirastosta tehtiin virastoarviointi valtiovarainministeriön johtamassa kuuden viraston yhteisessä arviointihankkeessa (VN/23956/2022).

Tuomioistuinlaitoksen perusrahoituksen tasoa on korotettu. Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2024–2027 (ns. kehyspäätös) tuomioistuinlaitokselle myönnettiin lähes 20 miljoonaa euroa pysyvää lisärahoitusta. Lisärahoituksen turvin tilinpäätösvuoden syksyllä käydyissä tulosneuvotteluissa tuomioistuimille on voitu myöntää noin sata henkilötyövuotta enemmän kuin vuonna 2023. Tasokorotus tulee parantamaan tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytyksiä.

1.1. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tuomioistuinlaitos saavutti tavoitteensa pääosin.

Tuomioistuinlaitoksen yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita olivat rikos-, riita- ja hallintolainkäyttöasioiden ratkaiseminen viivytyksettä, laadukkaasti ja edullisesti, perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen asioiden käsittelyssä ja ratkaisemisessa sekä tuomioistuinlaitoksen toiminnan avoimuus.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 7730
+358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
oikeusministerio.fi

Asioiden, joiden käsittelyn viivästymisestä Valtiokonttori maksoi hyvitystä, määrä kasvoi tilinpäätös-vuonna. Oikeusturvan ajallisen saatavuuden yhdenvertaisuus eri alueilla toteutui pääosin. Vireillä olleiden asioiden määrä väheni vakuutus oikeutta lukuun ottamatta.

Keskeiset tuomioistuinten toimintaa kuvaavat tilastot julkaistaan internetsivuilla neljännesvuosittain. Tuomioistuinten taloudellisten mittareiden kehittämistä käsitellyt työryhmä päivitti tuomioistuinten työmäärälaskennan perusteena olevat painokertoimet, jotka otettiin käyttöön syksyllä 2023. AIPA – asianhallintajärjestelmän raportointirajapintaa ei vielä otettu käyttöön.

1.2. Toiminnallinen tuloksellisuus

Tuomioistuinlaitos saavutti tavoitteensa osittain.

Tilinpäätöksen jaksossa 1.2.1. kerrotuista toiminnallisista tuloksellisuustavoitteista ja tärkeimmistä toimenpiteistä toteutui hallinnollisten asioiden asiankäsittelyjärjestelmä HILDAn käyttöönotto.

Istuntosalien varusteleminen siten, että todistelu taltioidaan käräjäoikeudessa ääni- ja kuvataallenteelle hovioikeuskäsittelyä varten, viivästyi edelleen. Myöskään AIPA-järjestelmä ei vielä vuoden 2023 aikana tullut käyttöön kokonaisuudessaan eikä sähköisen asioinnin edistäminen toteutunut suunnitellulla tavalla. Tuomioistuinviraston ja valtakunnansyyttäjän toimiston väliset tapaamiset eivät toteutuneet suunnitellussa määrin mutta tuomioistuimet tekivät säännöllistä yhteistyötä syyttäjien kanssa.

1.2.1 Toiminnallinen tehokkuus

Tuomioistuinlaitos saavutti tavoitteensa osittain.

Toiminnan tuottavuudelle (ratkaistut asiat / henkilötyövuodet) asetetun tavoitteen saavuttivat korkein hallinto-oikeus, hallinto-oikeudet, markkinaoikeus ja työtuomioistuin. Toiminnan taloudellisuudelle (euroa/ ratkaistu asia) asetetun tavoitteen saavuttivat korkein hallinto-oikeus, markkinaoikeus ja työtuomioistuin.

Tuomioistuinlaitoksen siirtyvä määräraha oli vähintään 8 % vuotuisesta kehysrahoituksesta.

1.2.2 Tuotokset ja laadunhallinta

Tuomioistuinlaitos saavutti tavoitteensa osittain.

Vuoden 2023 lopussa vireillä olevien asioiden määrä oli edellisvuotta pienempi korkeimmassa hallinto-oikeudessa, hallinto-oikeuksissa, markkinaoikeudessa ja työtuomioistuimessa.

Tuomioistuinten keskimääräinen käsittelyaika aleni korkeimmassa hallinto-oikeudessa, hallinto-oikeuksissa, markkinaoikeudessa ja työtuomioistuimessa. Vakuutus oikeudessa keskimääräinen käsittelyaika pysyi samana.

Oikeusturvan ajallisen saatavuuden toteutumiselle yhdenvertaisesti eri alueilla oli asetettu tavoite, joka toteutui vain osittain. Kun tavoitteena oli, että yksittäisen tuomioistuimen keskimääräinen käsittelyaika ylittää enintään 3 kuukaudella oikeudellisen linjan keskiarvon, tavoite toteutui hovioikeuksissa.

Asioita, joissa valtio joutui maksamaan korvausta oikeudenkäynnin viivästymisen vuoksi, oli lukumääräisesti enemmän kuin vuonna 2022 ja viivästyshyvityksinä maksettu rahamäärä oli suurempi.

1.2.3 Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

Tuomioistuinlaitos saavutti tavoitteensa pääosin.

Tilinpäätöksen jaksossa 1.2.2. kuvatut henkilöstötavoitteet ja tärkeimmät toimenpiteet ovat toteutuneet pääosin. Tavoitteena olleisiin VMBaron mukaisiin indekseihin ei aivan päästy. Verkostotyöskentelyä on edistetty suunnitellun mukaisesti ja osaamisen kehittämisen tavoitteet ovat pääosin

toteutuneet. AIPA – hankkeen viivästyminen on osaltaan vaikuttanut osaamisen kehittämisen tavoitteiden toteutumatta jäämiseen.

1.3. Muut asiat

Tuomioistuinviraston johtokunta on vuonna 2023 vahvistanut tuomioistuinlaitoksen strategian vuosille 2023–2033. Kyseessä oli Tuomioistuinviraston neljäs toimintavuosi. Valtiovarainministeriön johtaman virastoarvioinnin mukaan Tuomioistuinviraston toiminta on vakiintumassa, mutta arvioinnissa tunnistettiin myös kehittämiskohteita.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulostulovuuden kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Tulossopimuksen toteutumista on seurattu puolivuositain. Lisäksi tulossopimukseen liittyviä asioita on käsitelty oikeusministeriön ja Tuomioistuinviraston johdon tapaamisissa sekä virastoarviointihankkeessa. Ministeriön ja viraston yhteistyö on edelleen ollut toimivaa ja kehittyvää.

Oikeusministeriö katsoo, että raportoinnin perusteet ovat olleet ohjauksen ja tulostulovuuden kannalta asianmukaiset.

Tuomioistuinlaitoksen tulossopimusta ja sen mittareita on kehitettävä ottamalla sopimuksessa huomioon tuomioistuinlaitoksen uusi strategia sekä VMBaron poistuminen käytöstä. Tulossopimukseen kirjattavien tavoitteiden osalta tulee pyrkiä löytämään uusia mittareita, jotka parhaalla mahdollisella tavalla kuvaavat tuomioistuinlaitoksen kehitystä.

3. Toimenpiteet, joihin viraston on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Tuomioistuinlaitoksessa on edelleen tärkeää kiinnittää riittävästi huomiota oma-aloitteiseen, aktiiviseen ja tavoitteelliseen sisäisten toimintojen kehittämiseen. Lisäksi on huolehdittava henkilöstön riittävän laaja-alaisesta ja syvällisestä osaamisesta. Toimintaa ja tuottavuutta tukeva ICT-kehittäminen ja tuomioistuinlaitoksen asiakaskokemusten selvittäminen ovat keinoja parantaa oikeussuojan saatavuutta.

Tilastotietojen saatavuus ja käytettävyys edesauttaa tiedolla johtamista. Samalla se edistää tuomioistuinlaitoksen toiminnan avoimuutta, mikä puolestaan on omiaan lisäämään tuomioistuinlaitosta kohtaan tunnettavaa luottamusta. Tuomioistuinviraston on syytä edelleen kehittää tilastotietojen saatavuutta ja julkisuutta.

Oikeussuojan saatavuuden parantamiseksi on tärkeää, että tuomioistuinten keskimääräisiä käsittelyaikoja edelleen lyhennetään ja alueellisia käsittelyaikaeroja kavennetaan. Alueellisen yhdenvertaisuuden parantamiseksi Tuomioistuinviraston on syytä seurata tarkasti oikeudenhoidon selonteon rahoituksella lisättyjen resurssien vaikutusta ruuhkautuneimpien tuomioistuinten toimintaan ja käsittelyaikoihin. Tuomioistuinlaitoksen määrärahojen nettolisäyksestä vähintään 75 % kohdennetaan henkilötyövuosiin.

Tuomioistuinviraston tulee ottaa huomioon virastoarvioinnin suositukset ja kehittää toimintaansa niiden ohjaamaan suuntaan.

4. Oikeusministeriön toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Oikeusministeriö huolehtii oikeudenhoidon resursseista pitkäjänteisesti yli hallituskausien ja pyrkii omissa esityksissään turvaamaan tuomioistuinlaitoksen resurssien riittävyyden. Lisäksi oikeusministeriö tarjoaa hallinnonalansa virastoille tukea EU-rahoitusasioissa.

Oikeusministeriö edistää hallitusohjelman mukaisesti hankkeita, joilla sujuvoitetaan tuomioistuinprosesseja ja edistetään etäyhteyksien käyttöä.

Oikeusministeriö edistää osaltaan tuomioistuinlaitoksen toimitilojen toimivuutta ja tehokasta käyttöä. Ministeriö seuraa virastoarvioinnin toimenpidesuosituksen toteutumista

Oikeusministeri

Leena Meri

Osastopäällikkö

Antti Leinonen

Jakelu

Tuomioistuinvirasto

Tiedoksi

Valtiokonttori
Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV
VM Valtiovarainministeriö